

NOVA PLANTA DE L'HISENDA DE BARCELONA

(Continuació)

III

§ 10. *Sacrifici que la nova planta imposarà a l'Estat.* — § 11. *Diferents criteris per a la classificació de les ciutats.* — § 12. *Nova planta de l'eisenda de les quatre grans ciutats d'Espanya.* — § 13. *Aplicació de la nova planta en les ciutats de mes de 100 mil ànimes.*

§ 10. En el programa de l'informació oberta per la Comissió d'Hisenda de l'Ajuntament es demanava que es fes separació entre lo que podia fer-se per la sola autoritat municipal i lo que havia de menester una concessió de l'Estat.

Seguint aqueixa orientació pràctica anem a estudiar ara quin sacrifici representaria per a l'Estat aqueixa reforma que només per llei es pot realisar. La perdua consistiria en la totalitat de la contribució urbana, en les quatre tarifes indicades de la contribució industrial i en l'impost de les cèdules convertit en impost de familia. En quan a la contribució sobre la riquesa rústica que s'hauria de concedir a les Diputacions per a la supressió del contingent provincial no caldria que la perdés tota l'Estat mitjançant una distribució que podria fer-se amb diferents procediments tècnics que no cal estudiar aquí; mes el total de lo cedit no hauria de passar de 50 milions de pessetes perquè no dona més el contingent provincial. El cupu de consums que resta encara s'hauria de suprimir del tot.

Heus aquí el compte dels sacrificis de l'Estat prenent per basa la recaptació obtinguda en 1915 (*Resúmenes Estadísticos de Recaudación y Pagos por Recursos y Obligaciones presupuestos — Diciembre de 1915*, publicats per la Intervenció general de l'Administració de l'Estat):

ARXIU DE L'INSTITUT DE CIENCIES

	Pessetes
a) Contribució d'immobles, conreu i bestiar. — Part destinada a substituir el contingent provincial.	50.000,000'00
b) Contribució d'immobles. — Urbana	61.151,733'73
c) Contribució industrial, de comerç (Impost proporcional de les tarifes 1, 2, 4 i 5 segons l'Estadística de 1914).	34.517,169'57
d) Cupu de consums.....	40.229,258'28
e) Impost de cèdules personals	6.652,901'16
TOTAL.....	192.551,062'74

Convé tenir present que aquesta és la representació total compreses les resultes d'altres anys que només per urbana i cupu de consums, donaren 6.961,266'00 ptes. La part corresponent a les quatre tarifes d'industrial ve a ser de un milió i mig de pessetes aproximadament. Tampoc s'ha d'oblidar que el cupu de consums ha de desaparèixer per la força d'una llei que un dia o altre s'haurà de complir.

L'Hisenda de l'Estat obtindria pel sol fet de la reforma una petita compensació consistent en el recàrrec sobre les quotes de la tarifa 3.ª que s'aplicava als municipis. Segons l'Estadística de 1914 aqueixa tarifa va produir 11.493,581 ptes. El recàrrec és del 13 per 100 als pobles i del 40 per 100 a les ciutats; contant un promedi de 22 per 100, que és l'obtingut en 1915, aquest ingrés li produiria 2.528,587'82 ptes.

Per altra banda, al suprimir-se l'impost de consums sobre les benzines, petrolis i olis minerals, que avui en gran part són gastats per l'industria o per les classes riques, podria afegir-se al dret de duanes lo que avui paguen per consums, com ja's va fer abans amb el cafè, el sucre, el bacallà i altres articles que s'importen de l'estranger. El promedi dels olis minerals entrats a Espanya en el quinqueni que va de 1909 al 1914 fou de 46.835,801 Kg. (*Memoria sobre el estado de la Renta de Aduanas en 1914* — Madrid 1915). Aplicant a l'entrada l'impost de 20 ptes. per 100 Kg. que paguen aquests olis a Barcelona l'Estat obtindria un augment de ingrés de 9.367,160'20 ptes.

També l'impost d'alcools podria absorbir lo que per aquest concepte cobren els Ajuntaments. Els alcools de vi paguen a l'Estat 25 ptes. per hectolitre i els no vínics 55 ptes. Afegint-hi les 25 ptes. per hectolitre que paguen uns i altres a Barcelona els primers que en 1914 (*Memoria sobre el estado de la Renta de Aduanas*) van produir 3.631,043 ptes. doblarien l'ingrés, i els segons que donaren 12.035,166'50 ptes. produirien 5.470,530 ptes.

Alguns dels productes químics que vénen de l'estranger i estan subjectes als arbitris afegits a les tarifes de consums podrien ser gravats en el seu pas

per les Duanes. Es difícil, no obstant, calcular aquest ingrés, que no tots, ni la majoria dels Municipis cobren.

Podem dir, doncs, en resum, que la perdua de 192.551,062'74 ptes. que la reforma proposada ocasionaria a l'Estat no serà més que de 152 milions de pessetes quan per aplicació de la llei de supressió de l'impost de consums l'Estat deixi de cobrar lo que li resta del cupu. Aplicant al rebaix de la segona xifra les compensacions proposades tindrem:

	Pessetes
Perdua definitiva per a l'Estat	152.321,804'46
Recàrrec sobre la tarifa 3. ^a ...	2.528,587'82
Impost sobre olis minerals	9.367,160'20
Alcools	9.101,573'00
	20.997,320'02
Perdua restant.	131.324,484'44

No és propi d'aquesta Memoria estudiar els medis que l'hisenda de l'Estat tindria per a refer-se d'aquesta perdua. Ens limitarem a dir que el Doctor Miquel a l'aplicar una reforma semblant a Prussia va procurar-se la compensació amb un impost sobre la renda i un de complementari sobre el capital.

§ 11. Les dificultats que presentaria una reforma tan general com la que ve resumida en el paragraf anterior mai haurien trobat tantes possibilitats de solució com les que es donaràn en el moment d'acabar-se la guerra, quan l'Estat espanyol, tant per propi impuls i necessitat, com experimentant la repercussió de la gran reforma tributaria que hauràn de realisar els Estats beligerants, es veurà obligat a montar damunt de noves bases l'edifici de la seva hisenda. Per això convindria moure des d'ara l'opinió ciutadana de Barcelona, i fins obrir la discussió en el Municipi respecte a la conveniencia que s'apliqui la reforma integral així proposada, que si en altre temps hauria pogut semblar una disquisició teòrica, ara, per a la més gran disposició a un extraordinari esforç, cau dintre el cercle de les coses immediatament realiables.

Sense esperar l'hora de la reforma general podria gestionar des d'ara el Municipi la seva aplicació reduida a les grans ciutats. L'hisenda dels petits municipis no té res que veure amb la de les grans ciutats i es limita propiament i efectivament a un sol impost de familia que s'anomena repartiment veïnal. Rellevant els pobles de pagar el cupu de consums i el contingent per a despeses de la provincia se'ls hauria rebaixat de la meitat o més el seu pressupost de despesa, amb lo que podrien refer-se un patrimoni i aliviar les càrregues excessivament pesades, sense que tingui cap pressa per a ells reformar res de la contribució urbana, ni de la de patents i encara menys de les cèdules, que haurien allí de refundre's amb el repartiment veïnal. Aquestes i les altres entrades que es proposen representen poca cosa o no res per a les hisendes dels petits municipis.

Podria, doncs, reduir-se per ara la reforma a l'Hisenda de les Ciutats. Segons l'estadística feta a l'any 1902 per ordre de'n Moret, dels 9,266 municipis d'Espanya només n'hi ha 2,059 que tinguin més de 2,000 habitants (*Ministerio de la Gobernación — Dirección general de Administración — Organización provincial y municipal — Estadística de los Municipios — Madrid, 1902*). Si les característiques de l'hisenda municipal de les ciutats s'apliquessin a totes les poblacions que tenen més de 5,000 habitants, ja només hauria de fer-se la reforma en tal sentit per 674 municipis.

Mes hi ha un tipu de Municipi modern que sols se realisa en les grans aglomeracions urbanes. Es difícil fixar un criteri exacte ni que aproximadament ho sigui per a distingir aquests Municipis dels altres. Algunes de les reformes tributaries realisades a Espanya apliquen el criteri mixte de la població i de la capitalitat de provincia. Les poblacions no capitals de provincia que tenen més de 30 mil habitants, xifra fixada en aqueixes lleis, són 26, i fòra Cartagena que té 102,519 habitants, cap d'elles té l'aspecte ni la vida d'una gran ciutat. Mes el criteri de la capitalitat resulta encara més absurd on hi ha 7 capitals de provincia que no arriben a tenir 15,000 habitants (*Censo de la población de España, según el empadronamiento hecho en la Península e Islas adyacentes el 31 de Diciembre de 1910 — Madrid, 1913*). Només cal dir per a la condemnaió d'aquest criteri que Valdepeñas amb un 50 per 100 més de població que la capital de la seva provincia, Ciudad-Real, i amb un 33 per 100 més de població que Soria queda exclosa de tan estranya classificació perquè no arriba a tenir 30,000 habitants.

Darrerament s'ha parlat de fer una llei per a les grans ciutats, considerant que ho són les que tenen més de 100,000 habitants. En la llei municipal de 1877, es creava una situació especial per als Municipis de més de 200,000 habitants (artícle 136). Amb el primer criteri la reforma compendria 8 municipis: amb el segon 3. Aquest respòn més al tipu de vida local a que es fa referencia al parlar de les grans ciutats. L'altre dona peu a Espanya a una anomalia tan gran com la de considerar grans ciutats Saragossa i Cartagena i no considerar-hi Bilbao.

Un criteri més racional, sense deixar de tenir en compte el nombre d'habitants, donaria una gran importancia a l'intensitat del tràfec comercial, al moviment de la població, a la seva activitat industrial, i a tots els signes més característics de la seva riquesa. Així, potser, les cinc ciutats d'Espanya on hauria d'assajar-se la reforma, serien Barcelona, Madrid, Valencia, Sevilla i Bilbao.

§ 12. El règim tributari especial de les provincies basques ens obligarà a prescindir de la vila de Bilbao, per considerar que el seu cas mereix un estudi especialíssim que no cau dintre l'objectiu d'aquesta Memoria.

Prenent com a base per a la classificació la població de dret, ja que els transeunts compresos en la població de fet, aglomerats en els hotels i cas esde

dispesa, no influeixen sensiblement en l'hisenda d'un municipi montada principalment sobre la tributació directa, perquè ni treuen cèdula, ni paguen patent, ni paren pis en la població habitada de pas, tindrem que segons el cens de 1910 (*Censo de la población de España*, planes 40, 187, 194, 197, 256, 299 i 331), les ciutats d'Espanya de més de 100,000 habitants són:

Barcelona.....	581,833
Madrid.....	556,958
Valencia.....	233,018
Sevilla.....	153,258
Màlaga.....	135,292
Murcia.....	125,243
Saragossa.....	109,635
Cartagena.....	102,519

L'única estadística del contingent provincial de què disposem se refereix a l'any 1905 (*Comisión extraparlamentaria para la transformación del Impuesto de Consumos. — Datos estadísticos que acompañan al Dictamen de la Ponencia Cuadro n.º 15*). D'ells resulta que en les quatre primeres provincies el contingent se calculava així:

	CONTRIBUCIONS BASE DEL REPART	TIPIC DE REPART	IMPORT DEL CONTINGENT
Barcelona.....	34.952,815'17	9'10	3.839,536'75
Madrid.....	29.218,514'40 (1)	6'48	4.511,339'39
Valencia.....	15.264,423'34	8'72	1.725,938'23
Sevilla.....	14.897,321'92	9'50	1.592,672'68
TOTAL.....	11.669,487'05

Tenim una estadística per provincies del que va produir en l'any 1912 la contribució territorial en els seus conceptes de rústica i pecuària (*Memoria referente a la cuenta general del Estado del año de 1912 — Madrid, 1914, publicada por el Tribunal de Cuentas del Reino*). D'ella resulta que en les quatre provincies va recaptar-se:

(1) Probablement aquesta xifra copiada exactament del llibre senyalat deu esser errada.

ARXIU DE L'INSTITUT DE CIENCIES

	Pessetes
Barcelona.	3.066,277'48
Madrid.	2.982,906'59
Valencia.	5.781,220'25
Sevilla.	5.085,610'68
TOTAL.	16.916,015'00

Com se veu en les dues primeres provincies la contribució territorial és més petita que el contingent; en les dues derrerres és més gran. Mentre s'espera la reforma que un dia o altre haurà de remetre l'impost territorial a les provincies, l'Estat per comptes de cedir a la totalitat d'aquestes una participació de 39.892,373'60 ptes. que produïa el contingent en l'any 1905 o de lo que importés en l'any de fer-se la reforma, podria cedir a les quatre provincies la totalitat de l'impost afegint lo que faltés o quedant-se lo que sobrés comparat amb el contingent del darrer any.

Així quedaria consagrat el principi de la separació entre les hisendes municipal i provincial. Entre aquesta i la de l'Estat només quedaria per fer la liquidació esmentada que aviat podria compensar-se o suprimir-se amb altres cessions recíproques d'ingrés. Aquest ha de ser un punt essencial de tota reforma de les hisendes locals, encara que es limiti a les grans ciutats, per tant que mentres no's porti a realització els municipis es trobaràn en l'impossibilitat de controlar la més gran de les seves despeses actuals i les diputacions patiràn de no tenir recursos propis.

§ 13. No disposa l'Institut d'Estudis Catalans de donades actuals respecte a lo que resta del cupu de Consums. En l'obra esmentada trobem, referents a l'any 1905, les xifres següents:

	Pessetes
Barcelona.	6.837,995
Madrid.	7.165,578
Valencia.	1.677,759
Sevilla.	2.186,759
TOTAL.	17.868,091

En la mateixa obra (plana 107) es diu que'l cupu quedava rebaixat, per raó del sobrant que'l recàrrec sobre la contribució territorial deixava després de pagades les despeses de 1.ª Ensenyança en les quantitats següents.

	Pessetes
Barcelona	496,120
Madrid	710,127
Valencia	55,015
Sevilla	192,763
TOTAL.....	1.454,025

Per la llei de 3 d'Agost de 1907 varen experimentar encara rebaixa extraordinària els cupus de consums d'aquestes ciutats. La llei de 1911, aplicada ja a Madrid, a Valencia i Sevilla, els ha suprimit del tot. Barcelona paga un líquid de 3.273,381'85 pessetes.

Suprimits del tot els cupus de consums de les quatre capitals anomenades amb una perdua nova per l'Estat de 3.273,381'85 pessetes, s'hauria donat el pas més gran cap a l'independència i separació de l'hisenda municipal respecte de l'hisenda de l'Estat.

El total de perdues que fins ara hem registrat per al Fisc pot resumir-se així:

	Pessetes
Contingent provincial	11.669,487'05
Cupu de consums	3.273,381'85
TOTAL.....	14.942,868'90

No podem precisar, per defecte d'estadístiques, l'augment que hauria experimentat de l'any 1905 ençà el contingent per despeses de les quatre províncies, però aquest augment, fos el que fos, seria una nova perdua per afegir a les anteriors.

Suprimits el contingent provincial i el cupu de consums, quedarien encara les despeses pel manteniment de les presons i el complicat sistema de recàrrecs que la llei de 1911, per una mala orientació que hauria de desaparèixer en tota reforma futura, va complicar extraordinàriament. Per manteniment de les presons els municipis gasten:

	Pessetes
Barcelona	404,021'17
Madrid.....	258,648'09
Valencia	220,000'00
Sevilla	47,348'07
TOTAL.....	930,017'33

Diffícil és desembullar la troca dels recàrrecs i de les participacions dels Municipis en els impostos de l'Estat. En un Municipi com ara el de Madrid,

ARXIUS DE L'INSTITUT DE CIENCIES

en què la supressió de l'impost de consums s'ha realitzat amb el programa de la llei de l'any 1911, s'hi apliquen els recàrrecs següents:

	Pessetes
a) Lo que sobra de les 16 dècimes sobre la contribució territorial després de pagades les despeses de 1. ^a Ensenyança	733,343'71
b) Recàrrec del 32 per 100 sobre la contribució de subsidi industrial i comercial	1.950,000'00
c) Recàrrec del 20 per 100 sobre l'impost que grava el consum del gas, de l'electricitat i del carbur de calç	200,000'00
d) Recàrrec del 100 per 100 de l'impost de timbre sobre bitllets d'espectacles i del 200 per 100 sobre els de les <i>corridas de toros</i>	800,000'00
e) Altre recàrrec del 30 per 100 sobre l'impost de consum de gas, electricitat i carbur de calç	350,000'00
f) Participació del 20 per 100 en el producte de les quotes del Tresor per contribució urbana i d'industria i comerç	3.245,731'00
TOTAL	7.279,074'71

En els Municipis en què, com ara el de Barcelona, no s'ha aplicat la llei de 1911, els recàrrecs de les lletres *d)*, *e)* i *f)* no hi existeixen, però s'hi apliquen els demés.

§ 14. Resumint ara les donades estadístiques, fatalment incompletes, referents a les quatre grans ciutats d'Espanya, podem avançar un ensaig de reforma de l'hisenda municipal d'elles amb un mínim esforç per part de l'Estat. Es de dordre que la manca d'elements ens privi d'arribar a una comprobació exacta del sacrifici. Heu's-aquí els fonaments de la reforma:

1.er L'Estat passaria a les províncies de Barcelona, Madrid, Valencia i Sevilla la contribució territorial sobre la riquesa rústica i pecuària amb els recàrrecs corresponents, fixant a les Diputacions el tant per 100 màxim que podrien carregar damunt la riquesa imposable. L'Estat cobraria separatament en forma d'impost d'utilitats l'excedent de la contribució sobre lo que produeix avui el contingent. En totes les poblacions de les províncies dites que no arribessin a 5,000 habitants la contribució urbana quedaria assimilada a la rústica i cobrada per les Diputacions.

2.^{on} El contingent provincial quedaria suprimit del tot a les quatre provincies esmentades.

3.er En les ciutats de Barcelona, Madrid, Valencia i Sevilla l'Estat se faria càrrec de les despeses pel manteniment de les presons de districte.

4.^{rt} La contribució industrial quedaria amb tots els seus recàrrecs i participacions a favor de l'Estat mentres venia el moment d'una reforma general que permetés entregar-la als Municipis amb la sola excepció de la Tarifa 3.ª, que sempre hauria de quedar pel Fisc.

5.^{nt} També passarien a l'Estat els recàrrecs sobre l'impost que grava el consum del gas, de l'electricitat i del carbur i el recàrrec damunt de l'impost que paguen els bitllets d'espectacles.

6.e L'Estat entregaria als Municipis la contribució que grava la riquesa urbana, però limitant el tipu d'imposició al tant per 100 damunt la riquesa imposable necessari per arribar a la compensació del dèficit que les altres reformes deixarien al Municipi en la seva liquidació amb l'Estat. En el termini de tres anys els Ajuntaments haurien d'adoptar un impost únic damunt la riquesa urbana per a refondre en ell lo que'ls restés de la contribució actual, l'impost damunt dels lloguers, el de llimpiesa de clavegueres i tots els que gravessin en forma permanent les cases o els seus productes.

7.e L'Estat se reservaria cobrar separatament en forma d'impost d'utilitats l'excedent de la contribució urbana actual després de bestreta la part passada als Municipis.

8.^u El Municipi pagaria directament les obligacions de primera ensenyança que paga l'Estat. Mes aquesta reforma, així com la dels fonaments 6.e i 7.e, no més s'aplicaria per ara a les ciutats de Barcelona, Madrid, Valencia i Sevilla.

9.e Aquell o aquells dels Municipis entre'ls quatre de les grans ciutats esmentades que no haguessin realitzat encara la substitució de l'impost de consums la portarien a efecte tot seguit aplicant la llei de 1911 amb les modificacions i liquidacions introduïdes per aquesta nova reforma.

Si una llei així pogués obtenir-se, caldria completar-la amb aquelles regles d'adaptació que fàcilment es trobarien per a resoldre les dificultats que posaria al descobert una previa i exacta liquidació de la reforma. No cal dir que aquesta hauria de completar-se amb aquelles altres innovacions que proposarem en lo que resta de la present Memoria.

§ 15. L'aplicació d'aquest assaig de reforma a totes les ciutats espanyoles de més de 100,000 habitants complicaria la qüestió sense esperança d'una solució total. Està clar que hi ha d'haver un règim pels municipis rurals i un altre ben diferent pels municipis ciutadans. Mes entre aquests darrers hi ha l'especialitat de les grans ciutats que només es dona íntegrament a Espanya en els quatre municipis estudiats fins ara.

Només hi ha que veure la xifra total dels seus Pressupòsits sense des-

ARXIU DE L'INSTITUT DE CIENCIES

comptar-se'n les consignacions ficticies, perquè'l seu estudi complicaria debades el nostre treball.

1.er grupu. *Grans ciutats*

	Pessetes
Barcelona (1915)	34.310,789'72
Madrid (1915)	31.914,555'49
Valencia (1912).....	7.628,196'67
Sevilla (1916)	6.643,191'35

2.^{on} grupu. *Ciutats de més de 100,000 habitants*

	Pessetes
Màlaga (1916)	3.585,553'41
Murcia (1915)	966,780'83
Saragossa (1916).....	4.170,043'55
Cartagena (1916)	1,526,823'47

Cap d'aquestes ciutats del 2.^{on} grupu té un Pressupòsit que pugui igualar-se al que tenen per barris nous, de més a més de les xifres donades, les ciutats de Barcelona o de Madrid. El criteri dels 100,000 habitants no resolt res perquè la vila de Bilbao només té 92,116 habitants i el seu Pressupòsit ordinarí a l'any 1915 portava consignacions per 10.902,925'87 pessetes i la ciutat de San Sebastià, qual població no excedeix de 44,978 ànimes, va aprobar per a l'any 1915 un Pressupòsit ordinarí de 3.940,914'97 pessetes.

Sigui com sigui, l'idea de resoldre la qüestió de les hisendes locals per a les ciutats de més de 100,000 habitants està a punt de posar-se a discussió, i no ha de ser l'Institut de Ciencies el que s'oposi a que s'allargui fins aquí la solució de la qüestió municipal. Els sacrificis que l'Estat hauria de consentir, a més a més dels ja fixats per a les ciutats del primer grupu, són aquests:

Cupu de Consums

Màlaga, Saragossa, Murcia i Cartagena s'han avingut a la llei de 1911 i no paguen cupu de consums.

Contingent provincial

	Pessetes
Provincia de Màlaga (1905)	1.360,512'02
Provincia de Murcia (1905) (que comprèn Cartagena)	758,842'52
Provincia de Saragossa (1905)	1.269,242'80
TOTAL.....	3.388,597'34

Presons de Districte

	Pessetes
Màlaga (1916)	46,938'66
Murcia (1915)	12,504'75
Saragossa (1916).....	40,000'00
Cartagena (1916)	30,000'00
TOTAL.....	169,445'41

Per més gran que hagi estat l'augment del contingent provincial en els deu anys darrers, no és probable que la suma dels sacrificis nous que hauria de consentir l'Estat per aplicar la reforma proposada a les altres quatre ciutats que tenen més de 100,000 habitants de dret, no passés de quatre milions de pessetes per contingent de despeses provincials i per manteniment de les presons de partit.

No disposa l'Institut de donades estatístiques per a calcular els resultats de l'aplicació de la reforma a les vuit primeres ciutats d'Espanya, si bé té de considerar evident que'l sacrifici seria molt més reduït que si la reforma s'apliqués com hem estudiat abans a tota la nació. Tingui's present que de les contribucions urbana i industrial ja n'ha cedit l'Estat, per la llei de 1911, el 20 per 100 a set dels vuit municipis indicats, això és, a tots fòra el de Barcelona.

Queden, per tant, com a noves perdues a calcular, l'el traspàs de la contribució sobre la riquesa rústega, el de la contribució sobre la riquesa urbana i sobre l'industria i comerç, i encara això amb les limitacions esmentades; no s'ha de comptar el del contingent per a despeses provincials, que ja ve comprès en el traspàs de la contribució sobre la riquesa rústega; i, per últim, també és una perdua l'absorció de les despeses per al manteniment de les presons de districte. Com a compensació revertirien a l'Estat els impostos i recàrrecs damunt del consum de llum i força, i els Municipis tornarien a encarregar-se del pagament de les despeses de l'ensenyança de primeres lletres.

(*Seguirà*)

PERE COROMINAS.

Institut, Barcelona.